

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 975408/1

בבית הדין הרבני האזורי נתניה

לפני כבוד הדיינים:

הרב אברהם שינדלר, הרב רפאל י' בן שמעון, הרב יאיר לרנר

התובעת (נתבעת בתביעה שכנגד): פלונית (ע"י ב"כ עו"ד פריאל ברוורמן)

נגד

הנתבע (תובע בתביעה שכנגד): פלוני (ע"י ב"כ עו"ד אלינור רוזן-שוורץ)

הנדון: דין הגט והכתובה כשעיקר טענת האישה היא שלבעל קשיים בקיום יחסי אישות

פסק דין

רקע עובדתי

לפנינו תביעת גירושין ותביעת כתובה שהגישה האישה נגד הבעל ומנגד תביעת הבעל לשלום בית.

האישה מיוצגת ע"י עו"ד פריאל ברוורמן (להלן: ב"כ האישה),

הבעל מיוצג ע"י עו"ד אלינור רוזן-שוורץ (להלן: ב"כ הבעל).

עיקרי העובדות והתביעה: הצדדים נישאו כדמו"י בתאריך כ"ב באלול התש"ע 1) (בספטמבר 2010). לצדדים נולדו תאומות שכמובן עודן קטינות. לטענת האישה מאז הנישואין ובעיקר מאז לידת הבנות כמעט אין יחסי אישות; הצדדים ישנים בשני חדרים נפרדים; בבית 'שתיקות רועמות' ואווירה של רוגז; הבעל קמצן מאוד.

בתקופת האביב 2013 עזבה האישה את הבית המשותף עם הבנות (שהיו בנות שלוש וחצי שנים) ועברה להתגורר בבית הוריה בצפון הארץ. לאחר זמן מה חזרה האישה לבית המשותף, אך המצב בבית הורע, ולאחר מכן עזבה האישה עם הילדים את הבית המשותף – הפעם סופית – ועברה להתגורר בבית הוריה שבצפון הארץ.

האישה תובעת גירושין וכן לקבל את הכתובה בסך 72,000 ש"ח.

שאר העניינים שבין הצדדים נדונים בערכאה אחרת.

בתאריך י"ח באלול התשע"ה (2 בספט' 2015) התקיים דיון בבית הדין. האישה תבעה להתגרש וכן את כתובתה, הבעל אמר כי הוא רוצה שלום בית. בתאריך ו' בכסלו התשע"ו (28 בנוב' 2015) התקיים דיון נוסף בבית הדין, ובאת כוח הבעל ביקשה מבית הדין שיסייע לצדדים להגיע לשלום בית.

האישה טענה שהבעל לא היה מסוגל לקיים יחסי אישות תקינים והוסיפה: "[...] ואמרתי לו שיש רופאים שמטפלים בכל דבר. ביה"ד שאל: "הייתה לך בעיה של גמירה מהירה?" והבעל השיב: "מדי פעם." לשאלה "הלכת לטיפול?" השיב: "לא חושב שאני צריך [...]"

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עוד טענה האישה כי כשנולדו הבנות "פלוני" עבר לסלון". ועוד: "הוא מאוד קמצן [...] היה קורא לי 'פרזיטית' ו'אוכלת חינם' [...] כל הזמן ישב מול המחשב, ואני טיפלתי בבנות [...]"

[...] בתאריך י"ח באדר ב' התשע"ו (28 במרץ 2016) הופיעו הצדדים ובאי כוחם בדיון, הבעל עמד על דרישתו לקיים שלום בית והכחיש את טענות האישה שיש לו בעיות בקיום יחסי אישות. בתשובה לשאלה "איך היו יחסי האישות לפני החתונה?" השיב הבעל: "סבירים, תקינים, פעם בשבוע במסגרת המרחק שהיה [...] לא היה קצר, זה היה רגיל לא הייתה לי בעיה [...]"

לשאלה אם סבלה האישה מ'מצבי רוח' אחר הלידה השיב הבעל שהיא הייתה "מחרחרת מלחמה" [...]

ולשאלה מדוע עבר לישון בסלון, השיב הבעל: "היא ישנה עם הילדות במיטה או שאימא שלה הייתה מגיעה" – פעם בשבועיים, לדבריו בהמשך) והוסיף: "כיבדתי את העניין הזה."

בתאריך כ"ט באייר התשע"ז (25 במאי 2017) הופיעו לפנינו לעדות אימו של הבעל ואביה של האישה וסיפרו על חייהם של הצדדים.

ב"כ האישה הגיש סיכומים ובהם פירט את תביעת האישה לקבלת גט וטען שאין סיכוי לשלום בית (כי לא נעשה מאמץ לכך מצד הבעל), כן פירט את תביעת הכתובה והתוספת. באת כוח הבעל הגישה סכומים ובהם דחתה את התביעה לקבלת סכום הכתובה בטענה שהאישה נחשבת 'מורדת' כיוון שהיא עזבה את הבית עם הבנות, בעניין תביעת הגירושין כתבה כי הבעל משאיר את שיקול הדעת להחלטת בית הדין.

ראשי פרקים לדיון

- א. נאמנות האישה בטענתה שלבעל יש קשיים בקיום יחסי אישות – הדיון ומקורו, סייגיו ותנאיו;
- ב. אישה התובעת את כתובתה – האם היא נאמנת לטעון שלבעל יש קושי בקיום יחסי אישות?
- ג. תביעת האישה לחייב את בעלה במתן גט;
- ד. תביעת האישה לקבלת סכום הכתובה והתוספת (72,000 ש"ח)

דיון

- א. נאמנות האישה בטענתה שלבעל יש קשיים בקיום יחסי אישות – הדיון ומקורו, סייגיו ותנאיו
- מקור דין נאמנות האישה לטעון שאין בעלה יכול לקיים איתה יחסי אישות הוא בגמרא ביבמות (דף סה ע"א):

הוא אמר "מינה" והיא אמרה "מיניה" – אמר רבי אמי: דברים שבינו לבינה – נאמנת. וטעמא מאי? היא קיימא לה ב'יורה כחץ', הוא לא קים ליה ב'יורה כחץ'.

ופירשו שם התוספות (דיבור המתחיל "שבינו"):

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ואם טוענת דאין יכול להזקק – פסקו רבותינו דנאמנת אפילו למשנה אחרונה, דדוקא כשטוענת שאין 'יורה כחץ' חיישינן שמא משקרת, לפי שבעלה לא ידע בה דמשקרת [...] אבל במילתא דידע בה דמשקרא נאמנת מדרב המנונא "לפי שאין האשה מעיזה פניה בפני בעלה".

הרי לנו שלפי דברי רבותינו אישה שטוענת שאין יכולת לבעלה לבוא עליה נאמנת, כיוון שאנו אומרים שאין אישה מעיזה פניה נגד בעלה ומשקרת.

ברם הטור (אבן העזר סימן קנד) כתב כך:

ואם טוענת שאין לו גבורת אנשים לבא עליה כדרך כל הארץ ושואלת גט, והוא מכחישה – נאמנת היא וכופין אותו להוציא מיד [...] לא היתה מעיזה פניה בפניו אם אינו אמת, אבל לא יתן כתובה כיון שהוא מכחישה. ואם מגרשה מעצמו בלא כפייה – יתן לה כתובה.

במה דברים אמורים? כשאין תובעת כתובה, אבל אם תובעת כתובה – אינה נאמנת, ואף להוציא אין כופין.

ובבית יוסף (שם) הביא בשם תשובת הרמב"ן: "ובדברים אלו וכיוצא באלו אין לדיין אלא מה שעניו רואות, והוא שיהיה בית דין חשוב וראוי לסמוך על הכרעתו."

והדרכי משה (שם ס"ק ח) הביא בשם המרדכי שהביא תשובת מהר"ם "דבדורות הללו, שיש נשים חצופות ועזות – לא מהימני" והוסיף: "וכן הוא בתשובת מימוני דבדורות הללו אינן נאמנות אלא עושין דרך בקשה."

והנה בשולחן ערוך (שם סעיף ז) כתב מרן המחבר:

אם טוענת [ש]אין לו גבורת אנשים לבוא עליה ושואלת גט, והוא מכחישה – יש אומרים שהיא נאמנת וכופין אותו להוציא מיד, ולא יתן לה כתובה, ואם מגרשה מעצמו [...] יתן לה כתובה [...] במה דברים אמורים? כשאינה תובעת כתובה, אבל אם תובעת כתובה – אינה נאמנת, ואף להוציא אין כופין.

וכתב שם הרמ"א (בשם המרדכי) ש"בזמן הזה שיש נשים חצופות – אינה נאמנת", והביא (בשם המהרי"ק) ש"במקום שיש אמתלאות ואומדנות שאומרת אמת – נאמנת".

ובפתחי תשובה (שם ס"ק כ) כתב: "ואין צריך אומדנות דמוכחות, רק ב'רגלים לדבר קצת' סגי וכמו שהביא באגודה." וכן הביאו הרבנים הגר"א גולדשמיט, הגר"ש"ש קרליץ והגר"י בבליקי זצ"ל בפד"ר (חלק א עמ' 56-59), ועיין עוד בעזר משפט (לגר"א גולדשמידט, סימן כ).

הגדרה זו של נאמנות האישה בזמן הזה במקרה שיש 'רגלים לדבר קצת' לטענתה, מצינו בפסק דין אחר של הרבנים הגר"א גולדשמיט, הגר"ש"ש קרליץ והגר"י בבליקי זצ"ל המובא בפד"ר (שם עמ' 84): "די בסיוע איזו אומדנא שהיא בגדר 'רגלים לדבר' קצת." וכתבו שם שמועיל אישור בכתב מרופא שהאישה בתולה או אישור בכתב מרופא שלגבר יש הפרעות בכוח גברא, או עדות הבעל שמעיד שהלך לרופא כדי לפתור בעיות שהיו לו בקיום יחסי אישות.

בגדר נאמנות האישה בזמן הזה, הביאו בפד"ר שם בהמשך מדברי שו"ת משפט צדק (מלמד, חלק א סימן נט) "בנדון אשה הטוענת על בעלה שהוא מאלצה לשמש עמו בנדתה ודורשת גט – אם היא נאמנת". וכתבו:

וכתב שם דאף דנאמנת זהו רק אם אין קטטה ביניהם, אבל אם יש קטטה ביניהם אינה נאמנת.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

והמשפט צדק מביא ראיה לזה מדברי הרא"ש בפסקיו בסוף מסכתא נדרים [פרק יא סימן ח] אהא דאמרינן דאשה שאמרה לבעלה "גרשתני" נאמנת, ומקשה על זה הרא"ש [...] ומתריך הרא"ש: "ויש לומר כגון דהוי קטטה ביניהם דאז לא מהימנא כדאיתא בפרק האשה שלום." וכן נפסק בשולחן ערוך (שם סימן יז סעיף ב) לענין "גרשתני": "ויש אומרים [ש]אם היתה קטטה ביניהם [...] אינה נאמנת."

ואם כן בנדון דידן, שיחסי ריב וקטטה שוררים בין הצדדים, הרי מתערערת נאמנות האשה כי יש לתלות שהאשה טוענת מה שהיא טוענת בגלל הקטטה.

אולם אם נעיין במסקנות התשובה האמורה בנקודה זו, יפול ספק זה בנאמנות, דכתב שם:

דדוקא היכא דאיכא קטטה ביניהם תחלה, דידיעין דהקטטה לא היתה על הדבר ההוא – אינה נאמנת [...] מה שאין כן הכא שלא ידענו סיבת קטטות [לפנינו במשפט צדק: קטטות], רק היא אומרת שהוא על היות חפץ לשכב עמה בנדות – נאמנת.

ולפי זה בנדון דידן, דלא ידועה לנו – וגם בטענות לא שמענו – איזו שהיא סיבה אחרת לריב פרט לטענת האשה בדבר גבורת אנשים, אם כן אין לנו לחפש סיבה אחרת לריב כדי לערער נאמנות האשה, ועלינו להאמין לאשה לעצם טענתה ולהניח כפי המסתבר כי הקטטה באה עקב הטענה.

[והובאו הדברים גם בעזר משפט סימן יט.]

אם כך הם הדברים, הרי במקרה המונח לפני בית הדין שבו פירטה האישה את הטענות לקבלת הגט ובהן ריחוקו של הבעל ממנה ושאת כל מרצו ופעולותיו במהלך היום-יום הוא משקיע בעבודתו, הלינה על קמצנותו הקיצונית בבית וכן טענה שהיו לבעל קשיים בקיום יחסי אישות, ובמהלך הדיונים הכחיש הבעל את הנטען כנגדו: לפי הפד"ר המובא לעיל אם היו קטטות בין הצדדים על כל מיני נושאים וגם על הנושא של הקושי לקיים יחסי אישות, אין האישה נאמנת כיוון שאנו תולים שטענותיה בדבר הקושי של הבעל לקיים יחסי אישות הן עקב הקטטה שיש ביניהם על נושאים אחרים (עיסוק יתר בעבודה, קמצנות).

אך הנה כתבו הרבנים הגר"י הדס, הגר"ש אלישיב והגר"ב זולטי זצ"ל בפד"ר (חלק ג עמ' 83):

והנה במקרה דנן גם הבעל הודה במקצת כי סבל זמן מה מהפרעות מיניות אלא שהוא טוען שאחרי הטיפול על ידי זריקות ותרופות השתנה מצבו לטובה [...] והלכה פשוטה היא כי בטענות כגון אלה, הבאים לפרוק עולו מעליה והבעל מכיר בשקרן, ניתן הנאמנות לאשה על יסוד החזקה שאין אשה מעיזה פניה בפני בעלה – עיין תשובות רלב"ח (סימן לג). ואף בדור פרוץ אשר רבו העזות, מכל מקום במקום שיש אמתלאות ואומדנות המוכיחות שאומרת אמת נאמנת, כמו שכתב הרמ"א (סימן קנד סעיף ז), ובנידון דנן ישנן אומדנות המסייעות לדברי האשה [...]

ועיין עוד בפד"ר ובעזר משפט הנ"ל.

במקרה העומד לפנינו הרי חלק מטענות האישה לגירושין הן שהבעל מתקשה לקיים איתה יחסי אישות סדירים "היה גומר תוך כמה תזוזות", "תוך שנייה היה גומר", "אמרת יש רופאים מטפלים בכל דבר" וכו'.

ואכן במקרה המונח לפנינו הכחיש הבעל בדיון את טענות האישה וטען: "לא היה קצר זה היה רגיל, לא הייתה לי בעיה", "לכל גבר זה קורה, זה קרה פעם אחת מתוך מאות", "תפסיקו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

להציג את זה כבעיה, אין לי בעיה" וכו' אך האישה עומדת בתוקף על טענותיה שהבעל סובל מבעיות ביחסי אישות ולכן מבקשת סידור גט.

אלא שמבחינה הלכתית יש בטענותיה כמה חסרונות:

הראשונה, לפי דברי הרמ"א וכאמור בפד"ר המובא לעיל, נשים בזמן הזה, שהן 'חצופות' [כלומר מעיזות פניהן בבעליהן ואינן בושות מהם], אינן נאמנות לטעון טענות בקשר לקושי של הבעל לקיים יחסי אישות, אלא שאם יש 'רגליים לדבר קצת' (מסמך רפואי, עדות רופא) הם נאמנות.

ובנדון דידן טענות האישה על קשיי הבעל בקיום יחסים לא הוכחו אפילו מקצתן, שהרי האישה לא הביאה ראיות ותימוכין לדבריה (חוות דעת רפואית), ואם כך אפילו 'רגליים לדבר קצת' אין כאן.

השנייה, הרי בדיונים שהיו לפני בית הדין טענה האישה טענות כנגד הבעל על מגוון של נושאים – טענות הריחוק והקרירות שהפגין הבעל לאחר לידת הבנות ("הפסיק לשבת ולדבר איתי גם בבית וגם בחוץ [...] רוב הזמן ישב מול המחשב היה רוגז ועצבים [...]") וכן טענות האישה על קמצנותו של הבעל ("הוא היה קורא לי פרזיטית ואוכלת חינם [...] לא היה קונה, והייתה אווירה שהוא לא רוצה שאני אקנה [...]").

ולפי מה שנתבאר לעיל לפי תשובת משפט צדק, במקרה שהיו בין הצדדים קטטות ומריבות בכל מיני עילות וסיבות ובהן גם על סיבת הקושי של הבעל בקיום יחסים – אין האישה נאמנת בטענותיה על קושי של הבעל בקיום יחסים כי אנו אומרים שבגלל הקטטה והשנאה שיש ביניהם בשאר הנושאים הוסיפה האישה עוד טענה על קושי הבעל בקיום יחסים.

הוכחה ניצחת לדברינו נביא מפד"ר (חלק יב עמ' 101) שבו פסקו הגר"א ואזולאי זצ"ל וייבדלו לחיים הגר"ח ג' צימבליסט והגר"ש דיכובסקי שליט"א במקרה שלפי טענות האישה לא היה לבעלה כוח גברא וכתבו:

והנה כל מה שכתבנו הוא על יסוד דברי האשה, אך כאמור הבעל מכחיש את דבריה מכל וכל, ויש לדון אם בכלל האשה נאמנת בזה. והנה בשולחן ערוך (סימן קנד סעיף ז) מבואר שהאשה נאמנת משום דחזקה אין אשה מעיזה [...] ואף שהרמ"א הגיה שבזמן הזה שיש נשים חצופות אינה נאמנת, כבר הבאנו [...] את דברי הש"ך שהעלה לדינא שאם האשה אמרה בפרוש "איני רוצה כתובה" הרי היא נאמנת גם בזמן הזה, והאשה דנן הרי הצהירה בפנינו שאין לה שום דרישות כספיות [...]

אלא שיש לשמוע לטענת ב"כ הבעל [...] שבמקום שיש קטטות ביניהם, אין האשה נאמנת [...] וכאמור בשולחן ערוך (סימן יז סעיף ב) [...] אולם המעיין בפסק הדין מבית המשפט [...] יווכח שהיו לאשה טענות אחרות מלבד ענין כח גברא [...] ומסקנתם שמכל מקום אין להחליט שהאשה נאמנת בדבריה נוכח הכחשתו של הבעל [...]

הרי לנו שבמקרה שהאישה טוענת בליל של טענות ובתוכן גם טענת אי-מסוגלות של הבעל לקיום יחסים – אם הבעל מכחיש, אינה נאמנת.

ב. אישה התובעת את כתובתה – האם היא נאמנת לטעון שלבעל יש קושי ביחסי אישות?
מקור דין אישה הטוענת לקושי של הבעל ביחסי אישות בעוד היא תובעת כתובה, הוא בתוספות (יבמות דף סה ע"ב דיבור המתחיל "כי הא"):

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כן מצאתי בתשובה אחת שפסק ריצב"א על אשה שהייתה טוענת על בעלה כי אין לאיש גבורתו, והאיש היה טוען כי היתה לו גבורת אנשים אך היא בועטת וגורמת שאין הוא יכול לבעול – דלא מהימנא מדרב המנונא, כיון שהיתה תובעת כתובה [...]

וכך הובא גם בתוספות ישנים במסכת נדרים (דף צא ע"א): "אבל אם היא צועקת כשרוצה לגרשה שיתן לה כתובה - אינה נאמנת, שיש לחוש שמא נתנה עיניה בכתובה [...]".
וכך מובא בפד"ר (חלק ד עמ' 261) פסק דינם של הרבנים הגר"ע הדאיה, הגר"י הדס והגר"ש אלישיב זצ"ל שבו הביאו גם מתשובת הרא"ש (כלל מג סימן יב):

ואי תבעה בפני בית דין גט (בטענה: "אין לו גבורת אנשים") וכתובה – לא מהימנא כדאמרינן בפרק האשה שלום (יבמות ק"ז ע"ב) "מת בעלי, תנו לי כתובתי" – "אף לינשא אין מתירין אותה" [...]

והוא הדין במקרה דנן. אף כי בפעם הראשונה כאשר העלתה האישה את הטענה בבית הדין שאין לבעלה כוח גברא לא הזכירה מאומה מעניין הכתובה, אולם בהמשך הדיונים נאמר על ידי בא כוחה בכתב התביעה שהיא דורשת לחייב את בעלה לתת גט פיטורין "בתנאים שבית הדין ימצא לנכונים", ועיין בכנסת הגדולה (אבן העזר סימן קנד הגהות בית יוסף אות כג) דלא דווקא תובעת כתובה בפירוש אינה נאמנת "אלא אפילו הזכירה אותה ברמז" אינה נאמנת.

במקרה העומד לפנינו תביעת האישה היא לקבל גט מבעלה וכן (לפחות ברמז) לקבל את סכום הכתובה העומד על 72,000 ש"ח. במקרה כזה אינה נאמנת לטעון שלבעלה יש קושי בקיום יחסים כי אנו אומרים: אולי טוענת כך כדי לקבל את סכום הכתובה.

ג. תביעת האישה לחייב את בעלה במתן גט

בפד"ר (חלק ג עמ' 87) דנו בארוכה הגר"י הדס, הגר"ש אלישיב והגר"ב זולטי זצ"ל במקרה שבו הביאה האישה ראיות חותכות לדבריה שלבעל אין גבורת אנשים (שלא כנדרון דידן שבו לא הביאה האישה ראיות לדבר זה) – אם כופין את הבעל לנתינת גט או רק מחייבין אותו בגט.

וכתבו שם:

ואלה הפוסקים אשר כתבו שם שאם היא תאמץ לבכה 'אין חוסמין' – והם הריב"ש והרלב"ח – המה קיימי בחדא שיטתא שאין כופין את הבעל לגרש בטענה זו, ורק מודיעים לו שלפי הדין הוא חייב לגרש [...]

הריב"ש (בסימן קכז) כתב:

אמנם אם היא תאמץ לבכה [...] 'אין חוסמין אותה' – כל שאמרה כן בבית דין ובפני בעלה, ויוציא ויתן כתובה [...] – לא שיהיו כופין אותו על הגט שכבר הסכימו כל האחרונים ז"ל דבכל מקום שאמרו "יוציא ויתן כתובה" אין כופין על הגט [...]

וכן כתב הרלב"ח (בסימן לג):

ואם עמדה במרדה [...] וחזרה ואמרה שעל כל פנים היא רוצה להתגרש – אז מבקשים ממנו שיגרשנה ושהוא עובר על דברי חכמים אם לא יגרשנה, אבל אין כופין בשום דבר אחר על הגט [...]

אכן למאן דאמר דבטענת חוסר גבורת אנשים כופין אותו לגרש – וזה על יסוד מה שכתב הרשב"א [...] ו"הכל יודעים – כלה למה נכנסת לחופה ועל דעת כן נשאת לו [...]

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בסיכום הדברים: יש מחלוקת ראשונים במקרה שהאישה טוענת שאין לבעלה גבורת אנשים ויש לכך הוכחות – אם כופין אותו לגרש או מחייבין אותו לגרש.

דא עקא: במקרה המונח לפני בית הדין, הנידון שונה בתכלית מהמקרה שבפד"ר דלעיל, כיוון שכאן לא הביאה האישה שום בדל ראיה לדבריה, והבעל מכחיש אותה.

מאידיך גיסא: אומנם האישה תובעת 'לחייב' את הבעל בגט, אבל הבעל מצידו – למרות הכחשת טענותיה – כתב בסיכומים שהגיש לבית הדין: "ולעניין הגט הבעל משאיר עניין זה לשיקול דעת בית הדין". היינו: אין הבעל מתנגד לסידור גט אלא ממתין לדברי בית הדין שיחליט בסוגיה זו.

כיוון שכך הדבר, הרי נראה שכיוון שהצדדים חיים בנפרד יותר מחמש שנים, האישה הגישה תביעה לגירושין, והבעל – אף שבתחילה טען שרצונו בשלום בית – בסופו של דבר אף הוא הגיע למסקנה שדרכם המשותפת של הצדדים הסתיימה, יחליט בית הדין שעל הצדדים להתגרש ויפה שעה אחת קודם.

נימוקי ההחלטה הם:

א. ידועה שיטת רבנו ירוחם (מישרים חלק ח נתיב כג):

וכתב מורי הר"ר אברהם בן אשמעאל כי נראה לו שאשה שאמרה "לא בעינא לך, יתן לי גט וכתובה", והוא אומר "אנא נמי לא בעינא לך, אבל אני רוצה ליתן לך גט" – מסתברא דאין דנין אותה במורדת להפסידה כלום מעיקר כתובה ונדוניא [...] לאחר שנה כופין אותו לגרש [...]

ב. כך היא תקנת הגר"ח פלאג'י (ספר חיים ושלום חלק ב סימן קיב):

והנני נותן קצבה לדבר הזה, דאם יארע איזה מחלוקת בין איש לאשתו, וכבר נלאו לתווך השלום, ואין להם תקנה – ימתינו עד זמן ח"י חדשים, ואם בינם לשמים נראה לבית הדין שלא יש תקוה לשום שלום ביניהם יפרידו הזווג, ולכופם ליתן גט עד שיאמרו "רוצה אני" כדבר האמור, ותמצא מה שכתב בספר חסידים [...]

וכעין זה כתב בשו"ת אגרות משה (יורה דעה חלק ד סימן טו):

ב. איש ואשה שאין שלום בית ביניהם, והאשה מסרבת לבוא לבית הדין לקבל גט מחמת תביעות ממון

ובדבר איש ואשה שזה הרבה שנים שליכא שלום בית, וכבר שנה וחצי דרים במקומות מופרדים, וכבר ישבו בית דין חשוב ולא עלה בידם לעשות שלום ביניהם – וראינו גילוי דעת חתום מהבית דין שלא הועיל כל השתדלותם לעשות שלום, כנראה מזה שהבית דין סובר שאי אפשר לעשות שלום ביניהם – אז מדין התורה באופן כזה מוכרחין להתגרש, ואין רשות לשום צד לעגן – לא הבעל את אשתו ולא האשה את הבעל – בשום עיכוב מצד תביעת ממון, אלא צריכים לילך לפני בית דין לסדר התביעות בענייני ממון ולסדר נתינת וקבלת הגט [...]

המורם מכל דברי הפוסקים המובאים לעיל שבמקרה שהצדדים פרודים כמה שנים ואין סיכוי לשלום בית, בית הדין מסדר גט.

וכן בנדון דידן: כיוון שהצדדים פרודים יותר מחמש שנים, האישה תובעת להתגרש בתואנה של חוסר יכולת לקיים יחסי אישות וכן בטענה של קמצנות וריחוק מצד הבעל, ואילו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הבעל משאיר את הדבר לשיקול דעתו של בית הדין, הרי שעל בית הדין להפסיק את העגינות של הצדדים ולקבוע מועד לסידור גט ביניהם.

ובמיוחד לאור מאמרו של הגר"נ פרובר שליט"א – אב"ד תל אביב מלפנים (פורסם בקובץ כנס הדיינים התשס"ח עמ' 114) שבו כתב:

כפי שכתבנו, לעניין חיוב הגט לפי דינא דרבננו ירוחם – אין הבדל מי הראשון שהתחיל לטעון שרצונו להתגרש, וכמו כן אין הבדל בסיבת מי המצב שכיום אין צד רוצה את משנהו, והעיקר תלוי אם כיום יש עיגון או לא, דהיינו: אם המצב שבפנינו הוא שהבעל לא מעוניין באישה כלל, אף אם האישה תרצה לחזור אליו, או לחילופין שכיום המצב שאין האישה מעוניינת בבעל, אף אם הבעל ירצה לחזור אליה – זהו מצב שכיום שני הצדדים מעוגנים, ולכן יש לחייב בגט כל צד המעכב את הגירושין ללא קשר [לשאלה] מי גרם למצב הקיים, היות שאין זכות לכל צד לעגן את משנהו.

ולכן בית הדין קובע שעל הצדדים לפנות לבית הדין כדי לסדר את הגט בהסכמת שניהם.

ד. תביעת האישה לקבלת סכום הכתובה והתוספת (72,000 ש"ח)

הנה כתב השו"ע (אבן העזר סימן קנד סעיף ז): "אם טוענת [ש]אין לו גבורת אנשים לבוא עליה ושואלת גט, והוא מכחישה [...] ולא יתן לה כתובה [...] וכו'".

וכתב שם הבית שמואל (ס"ק יט):

ולא יתן לה כתובה – כיון דהוא מכחישה, ואם הוא מודה צריך ליתן לה הכתובה. ותוספת כתובה: כתב הרא"ש בתשובה שהביא הטור והרשב"א בתשובה דאין צריך ליתן לה תוספת כתובה כי למשקל ולמיפק לא הוסיף לה [...]

וכתב שם הגר"א (ס"ק מא): "דהא דרב המנונא דנאמנת – דוקא לגבי נפשה, להפקיע איסור אשת איש, אבל לגבי כתובה – להפקיע ממון לא מהימנא [...]"

בסיכום: דברי השולחן ערוך ונושאי הכלים הם שאם האישה טוענת לאיגבורת אנשים ומבקשת כתובה ותוספת – אינה זכאית לכך כי על דעת שיגרש אותה בגלל טענה זו, לא הוסיף לה הבעל תוספת כתובה.

והנה הביאו הגר"א גולדשמיט, הגר"ש קרליץ והגר"י בבליקין זצ"ל בפסק דינם שבפד"ר (חלק א עמ' 217) מחלוקת ראשונים גדולה בנושא זה וכתבו:

ולפי זה בנידון דידן – שהגירושין הם לפי דרישת האשה, אם כי הבעל הוא הגורם לדרישה – הוא פטור לכאורה לשלם את התוספת כי על דעת כן לא התחייב [...]

בשאלה כעין זו דן בספר אור שמח (הלכות אישות פרק יב הלכה יא) על דברי הרמב"ם (שם): "ואם היה עני ביותר ואינו יכול ליתן לה [...] כופין אותו להוציא ותהיה כתובתה חוב עליו עד שתמצא ידו ליתן".

וכתב שם האור שמח:

ברור דאף התוספת חייב עליו לכשיתעשר, ולא שייך למימר דאדעתא לאפוקה לא הוסיף לה שתצא בעל כורחו, דהא מידע ידע דאדעתא דליוזון

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

נישאת ובלא מזונות אי אפשר לה, וכמו שכתב ריצב"א בתשובות מימוני (סימן ו) ותוספות בסוף פרק הבא על יבמתו.

דברי הריצב"א שעליהם מסתמך בעל האור שמח הם בתוספות ביבמות (סה ע"ב דיבור המתחיל "כי הא") שהביאו:

[...] שפסק ריצב"א על אשה שהייתה טוענת על בעלה כי אין לאיש גבורתו [...] והיכא שהודה הבעל שאין יכול לבעול פסק דצריך ליתן גט וכתובה [...] נראה לו שיש תוספת [...] ד'אדעתא למיפק לא כתב לה' – זה הטעם אין שייך באין יכול לבעול, דמידע ידיע דנישאת לו מתחילה לכך [...]

וכך פירש את דברי התוספות רבי עקיבא איגר בתשובותיו (החדשות חלק ג סימן נא). ולכן פשוט וברור לבעל האור שמח שאם האישה דורשת גט מפני שהבעל אינו זן אותה, הרי הוא חייב בתוספת, ולכן בנדון דדין לו היה הבעל חייב לגרש מפני שאין לו יכולת לתת לאשתו את 'עונתה' (כטענתה) היה חייב לשלם גם את התוספת אף שהאישה היא הדורשת את הגירושין.

אלא שדברי האור שמח הם על פי פסק של הריצב"א, אבל הרשב"א והרא"ש חולקים בדבר, וכמובא לעיל מדברי בית שמואל (סימן קנד ס"ק יט), בעניין טוענת אין לו גבורת אנשים: "ואם הוא מודה – צריך ליתן לה הכתובה. ותוספת הכתובה – כתב הרא"ש בתשובה שהביא הטור והרשב"א בתשובה דאין צריך ליתן."

הרי דעת הרא"ש והרשב"א היא שאם מחייבין את הבעל לגרש בגלל דרישת האישה – אין הבדל מהי סיבת דרישתה, וגם אם הסיבה היא בעצם חיי האישות כמו חוסר כוח גברא, כיוון שמחייבים אותו לגרש מחמתה הבעל פטור לשלם את התוספת. ואכן לפי זה הוא הדין אם הדרישה לגירושין תהיה כיוון שהבעל אינו זן אותה – יהיה הבעל פטור מלשלם את התוספת לדעת הרשב"א והרא"ש. ומאחר שהדבר תלוי במחלוקת, אין להוציא בנידון דידן מהבעל המוחזק.

וכן הביא הגר"ץ בן יעקב שליט"א אב"ד ת"א (משפטיך ליעקב חלק ז סימן ה עמ' צג):

במקרה שאשה תבעה גירושין, והצדדים התדיינו בבית הדין במשך תקופה קצרה, והבעל הצהיר בבית הדין שהוא רוצה בשלום בית, ולמעשה לאחר שנוכח שאין סיכוי לשלום בית, שוכנע לתת גט פיטורין לאשתו [...] לאחר הגירושין האשה תובעת מהבעל את הכתובה [...]

לעניין תוספת הכתובה כאשר האשה רוצה בגירושין, אף אם הבעל רוצה בגירושין, יש לומר שעל דעת למישקל ולמיפק לא נתן לה תוספת כתובה [...]

בסיכום: מדברי המפרשים והפוסקים מבואר שיש מחלוקת גדולה בין הראשונים אם כשאדם כותב לאשתו תוספת כתובה הוא מתכוון שתקבל את התוספת גם אם תטען בעתיד טענות על בעיותיו בתחום יחסי אישות, כיוון שדבר זה הוא חשוב וקריטי להתנהלות בין בעל לאישה, או שאנו אומרים שכתב לה תוספת רק על דעת שמצידה שתחיה איתו בנעימים ולא תבוא בתואנות שונות ותבקש להתגרש ממנו.

בנדון דידן, האישה פתחה את התיק לגירושין וכן היא שעזבה את הבית. טענותיה היו על קמצנות וכן על ריחוק ממנה ועל הבעיות ביחסי אישות. ויש לציין שהבעל הכחיש את כל הטענות ואילו האישה לא הוכיחה את דבריה, כאמור, ולמרות ההזדמנות לכך בדיוני ההוכחות. במקרה כזה ודאי אין הבעל חייב לשלם לאישה את תוספת כתובתה. ויש להדגיש שגם אם הייתה מוכיחה שלבעל יש קושי לקיים יחסי אישות הרי דבר זה שנוי במחלוקת הראשונים

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

המובאת לעיל, וכפי שכתבנו שם הדבר הוא ספקא דדינא, וכיוון שהבעל מוחזק בתוספת הכתובה הרי שגם לו הוכחו טענותיה – היה פטור מלשלם אותה לאישה.

פסק דין ומתן הוראות

- א. על הבעל לגרש את אשתו, בנסיבות העניין קורא בית הדין לצדדים להתגרש בהסכמה.
- ב. על המזכירות לקבוע מועד לסידור גט בהקדם.
- ג. ככל שסידור הגט יתבצע במועד שנקבע, הבעל יהיה פטור מתשלום תוספת כתובה (72,000 ש"ח).
- ד. עם זאת הבעל חייב בסכום של עיקר כתובה [...]

הרב יאיר לרנר

אנו מצטרפים למסקנת פסק דינו של הגאון הרב יאיר לרנר שליט"א.

הרב רפאל י' בן שמעון

הרב אברהם שינדלר

אנו פוסקים כאמור.

ניתן ביום כ"ג בניסן התשע"ט (28.4.2019).

הרב יאיר לרנר

הרב רפאל י' בן שמעון

הרב אברהם שינדלר

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה